

LA VEU DE CATALUNYA

SETMANARI POPULAR

PRO ARIS ET FOCIS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Dormitori de Sant Francesch, núm. 5, Imprempta «La Catalana.»

Sumari: Sobre la carta del Sr. Durán y Bas, per V.—La pau.—La carta d' En Durán y Bas.—Lo sach de terra. (Rondalla, oriental,) per J. Vidal y Jumbert.—Cap a la descentralisació. (De *Le Temps*.)—Moviment Regionalista.—Notes curioses, per Ramon N. Comas.—Dietari del Principat.—BOTLLETÍ SETMANAL.—Efemerides.—Santoral.

Sobre la carta del Sr. Durán y Bas.

La guerra d' Espanya contra 'ls Estats-Units ha resultat pera la gent de Catalunya una lliçó plena de llum. S' ha necessitat que l' escarment sigués horrible; mes sembla que aquesta vegada no haurá estat en va. Avuy no hi ha en la nostra terra una sola persona, qui tinga dos dits de front, que no entreguardi al menys la necessitat de posar á Catalunya en situació de tenir sos grans interessos y son pervenir salvats de les quixotesques calaverades y de la absoluta ineptitud de la política y administració castellanés.

Aquesta convicció ha engendrat un nou estat d' esperit catalá, que, enguniós per lo que té á sobre y per lo que veu venir, espera no més que els prohoms de la raça li assenyalin camí planer pera entrársenhi.

En veritat es la hora de que 'l poble catalá prenga grosses resolucions.

Lo regonexement d' aquesta necessitat ha dictat á En Durán y Bas la carta al Director del *Diario de Barcelona* que, traduhida á nostra llengua, publicám en altre indret del present número.

Los qui son nostres habituals lectors saben la estimació que portám á En Durán y Bas. Diferents vegades, en efecte, hem manifestat en aquestes columnes nostra veneració al qui tenim per lo millor enteniment, per lo més recte caràcter y per la major honradesa entre 'ls homens públichs de la Catalunya actual; com també hem dit que no consonen del tot les nostres opinións ab les del citat patrici respecte á la direcció donadora á nostra Catalunya, per rahó de la desventatja que tingué En Durán y Bas de venir al món en un temps en que tot just comensava á ser trencada la negror de les tenebres en que l' esperit castellá tenia empresonat y feya

morir l' esperit de Catalunya. Quan en aquestes tenebres hi ha penetrat á dojo la llum, reviscolanthi la ánima de nostra raça, En Durán y Bas s' havia avesat á la antiga foscor y la vivesa de la nova claror li aparexia com una exageració, com una nota de color rabiós y cida-ner que 'ls ulls esborrarien.

Mes, jamay duptárem de que, arribat lo cas, la gran inteligencia y 'l cor plé de noble rectitut del venerable patrici haurien finalment la entrega del mal avés; y de que no se 'n aniria pas d' aquest mon sense llegar als seus compatricis catalans, qui tantes vegades li han demostrada la llur estimació, ó l' exemple d' una campanya patriótica tan honrada com totes les seves y mes que les anteriors oportuna y á la mida de lo que cal á la única verdadera y comuna patria nostra, ó, quan no, un testament en que 'ls desenganyis y la experiencia d' un gran patrici, honradament errat en vida, assenyalessin á les generacions posteriors la bona direcció del patriotisme catalá.

La carta á que mes amunt hem fet referencia demostra que no 'ns engegava pas l' efecte que tenim al ilustre patrici.

Devant del niu de confusions en que queda Espanya després de les guerres colonials y de la que acaba de suspendre ab los Estats-Units; á la vista del negre y tempestuós horitzó que envolta y va estrenyent al Estat de que forma part la nostra Catalunya, la convicció que en los esgarrifosos acontexements d' aquestes guerres s' han fet tots los esperits clar-vidents de la quiebra definitiva de la política y administració castellanés, han omplert de patriótics capficaments al ilustre patrici, li han desvetllat afanys saludables y l' han impulsat á la provatura d' axecar bandera convidant á una rectificació de la vida pública.

Coneguda com creyém tenir la ànima prou transparent del il·lustre patrici, pensám que, tal com tot açó ha degut passar pèr dintre d' ell, deu ser del tot hermós y aplaudible per nosaltres, com per tothom, sense reserves. Mes, no hem d' amagar, sinó al contrari dir ben clarament (pera honra del mateix Durán y Bas,) que la fórmula que ha donat al públich dels seus sentiments actuals, es una fórmula esporuguida, ab amagaments de temensa y ab vels y arrufaments de desconfiança. En Durán y Bas, lo mateix que En Mañé y Flaquer, com el bisbe Morgades, y 'ls qui puguén ser sos companys en lo triay actual de la raça catalana, senten á dintre seu ab tota la força l' impuls d' aquesta, pero, fets el conexement dels hòmens y dels pobles, van poch refiats, y d' altra banda, emmotllats en una educació tota penetrada del espanyolisme á la castellana, y preocupats, juntament ab les qüestions patriòtiques, d' altres qüestions relatives é interessos socials de no mes xica importància, la seva paraula es aviciada y poruga, y la seva acció entrebancada per una massa complicada diversitat de miraments. Aixís es que quan van á dir el mot sincer que del esperit se 'ls ne salta als llavis, allà l' aturen y lo examinen, y, abans no surt, es torturat en los aprimaders d' una crítica qui preten nadar y guardar la roba. No voldríam de cap manera ser irreverents; al apreciar aixís als damunt nomenats patricis, tením el desitg de guiarnos no mes per l' amor á la manifestació de la veritat útil.

Pensám que per tals motius, la carta d' En Durán y Bas es molt mes important y de trascendencia per lo que revela que no pas per lo que diu; per lo que dèxa endèvinar, que no pas per lo que manifesta. Mes clar, creyém que en la carta d' En Durán y Bas á En Mañé y Flaquer hi ha una bandera que s' axeca y un convit á tots los bons catalans pera que acudin al entorn d' aquesta bandera á salvar á la patria catalana; ó, si voléu una forma menos espantadissa pera molts, á salvaguardar los interessos de Catalunya y 'l seu pervenir.

Si 'ns equivoquém, si en aquesta carta no hi ha mes ni menys que lo que ses lletres diuen, si En Durán y Bas persisteix en creure que hem de salvar la *patria espanyola*, y no arreglar l' Estat espanyol pera que puguén salvarse 'ls pobles d' ell qui tingan forces y voluntat pera intentarho, allavors quedém com eram: En Durán y Bas permanece ahon estava y nosaltres aferrats

encara á la esperança de que majors llums y noves decepcions l' empenyin á la campanya, ó li dictin lo testament de que parlavam.

Ara, si ho encertém, si la terrible é irreparable cayguda del Estat espanyol l' han convenut de que no hi ha medi de confiar may mes en una organisió espanyola qui dona 'l govern y administració de tots los interessos á la hegemonia dels pobles castellans, y de que, per tant, partint d' alló que deya En Cánovas del Castillo de que la Constitució espanyola no estava d' acort ab la constitució interna d' Espanya, está decidit á cercar aquest acort mitjantant lo degut reconeixement d' aquesta constitució interna en la organisió del Estat, allavors jamunt lo cor, il·lustre patrici! desseguida de les paraules als actes, y ¡visca Catalunya!

Per la nostra part, pensám no fer cap promesa que no pugám tenir, assegurantli que pot comptar ab els nombrosos y decidits elements catalanistes.

Per més que tal vegada el programa actual d' En Durán y Bas no donaria satisfacció completa al nostre ideal, açó no 'l privará pas del nostre aplauso y de la nostra ajuda. En l' amor á Catalunya, y en qualsevol empresa pera mirar de salvarla, hi serém sempre trobats los qui 'ns hem fet soldats de la causa de la patria. Tením el nostre ideal y no volém renegarne, ni terhi cap renuncia, però treballarém ab tothom qui de bon cor y ab honradesa hi posi 'l coll pera donárnosen no sia sinó un bocí.—V.

LA PAU

Benvinguda mil voltes sia, encar que vinga assenyalada ab lo fi de tot lo domini d' Espanya á América, y probablement ab lo de tot son imperi colonial.

A les quatre y vintitres minuts de la tarde del dia 12 d' aquest mes, fou firmat á la Casa blanca de Washington, per M. Cambon y Mr. Day, lo tractat de armistici preliminar de la pau, entre Espanya y 'ls Estats Units del Nort-América. Lo tractat definitiu se discutirà y firmarà á París per los delegats de les dues potencies beligerants que deurán reunir-se, tot lo mes tørt, abans del dia 1.er del vinent Octubre.

Los Estats Units, com á potencia victoriosa, no han volgut firmar la treva sense obligar á Espanya á cedir per endevant no sols lo territori que fou motiu de la guerra, sinó també la isla

de Puerto-Rico y una de les Marianes á sa elecció. Ademés, mentres duren les negociacions, l'exércit nort-americà ocuparà la ciutat, lo port y la badia de Manila. La sort de les Filipines es una de les coses reservades pera esser definitiva-ment arreglades per los comissaris que 's reuniran á París.

Aquest es en poques paraules lo contingut del protocol acceptat per lo Govern espanyol pera obtenir la suspensió de la guerra. Respecte á lo que després ha de venir, son molt esposades totes les suposicions que puguen ferse; puix en lo tractat de pau, fins descomptant tota nova cessió territorial, deurán tractarse qüestions que poden ser de pitjor resultat pera la Espanya que la pèrdua de Cuba y Puerto Rico.

La nova de la cayguda de Manila, arribada després de la firma del protocol de Washington, fa creure que 'ls representants nort-americans farán servir aquesta nova conquesta pera fer pagar més cara á Espanya sa darrera quixotada, sobre tot tenint en compte de que 'ls Estats Units, ni per son interès material, ni per la honradesa de son nom, poden abandonar á qui, com l'Aguinaldo, 'ls ha ajudat tant en sa lluyta contra Espanya.

La pau ha vingut acompanyada de la pèrdua de Cuba, Puerto-Rico y una de les illes Marianes. Segurament no acabarán aquí les exigències nort-americanes: les Filipines serán també arrencades de la corona espanyola.

Al començament de la guerra de Cuba, podia tot acabar-se ab una ampla autonomia; al començament de la guerra nort-americana, hauria finit donant la independència á Cuba; poch temps en-dera no haurien sigut gayre més grosses les pèrdues. Avuy, Espanya fa la pau, perdent ses colònies, després de perdre dues esquadres y un nombre incalculable de minyons arrencats de sa llar en virtut de la llei que més odien los fills de Catalunya.

Hora es ja de que Espanya prenga experiència.

Pero Espanya, no tingau por, no 'n pendrà pas.

Es la eterna patria de D. Quixot, com á tal ha obrat sempre y com á tal obrará sempre.

LA CARTA D' EN DURÁN Y BAS

Sr. D. Joan Mañé y Flaquer.

Mon estimat y antich amich: Conseguida feliçment la pau, ab rahó diu vosté en lo *Diario d'*

avuy que lo que ara interessa es «acumular tot »lo patriotisme y energia que 'ns quedan pera »reparar ab calma y perseverancia lo dany so- fert.»

Donchs be: are ó may. Sense promptes y grans rectificacions per part dels governs en la direcció de la cosa pública; sens grans y radicals canbis en les costums pera cooperar los particulars á exes rectificacions, Espanya no te salvació. Sense poder colonial y sense gran extensió de població y de territori ocupen un lloch digne á Europa, entre altres nacions, Bèlgica y Suissa: apressa, donchs, sortir—y podem conseguirho ab bona direcció y ab energia de voluntat en la aplicació de nostres forces,—de nostra inferioritat en l'ordre polítich, en l'ordre intelectual y en l'ordre econòmic, convé parlar clar y reconèixer que 'ns trovem en aquesta triple inferioritat.

En política, donchs, es necessari arrencar de arrel—y açó necessitará algun temps—la corrupció que retrau als més, d'intervenirhi: ab caciquisme, nepotisme y falsitats electorals, sols se fomenta l'escepticisme polítich; y proscriure 'l convencionalisme en que 'l sistema representatiu se desenrotlla. En Administració es apremiant portar als organismes la descentralisació veritat, axís en lo caràcter històric de les institucions com en l'ordenament dels procediments, y als serveys, activitat, inteligencia y puresa en son desempeñyo. En la política del dret urgexen radicals reformes en los Códichs y en les grans institucions jurídiques ab nou y ample criteri, axís en son esperit com en lo desenrotllo dels elements històric y orgánich; y en quant á la influencia que en tots te, dintre de cert límit l'element polítich, cuidant de donar á la autoritat força, á la llibertat garantíes, al desenrotllo de la activitat individual facilitats pera sa expansió, al principi d'ordre la intervenció del Estat pera lo que la justícia y 'l be públich reclamen ab trabes pera no caure en la arbitrarietat. En la política econòmica es precis per part del Estat una reforma radical en lo sistema tributari pera enfortir les rendes públiques sense contrariar lo desenrotllo de les forces contributives, una disminució en los gastos per medi d'una gran reforma en la organisació dels serveys y la efectivitat de la cooperació governativa ab lo poder y la bona direcció de les forces colectives pera ajudar la acció dels particulars, que deuen á la vegada tenir la convicció de que en nostres dies la iniciativa individual y l'espe-

rit d'associació son lo fonament de les grans empreses, y que no es propi de nostres temps, que tant adoren al principi d'individualisme lligitímit dintre de certs límits, esperarho tot dels governs y declinar la responsabilitat personal. Y es indispensable, per fi, assenyalar lo problema social com un dels elements de la política del pervindre. Ni als governs, ni als partits, ni als particulars, ni á la premsa es lligitímit prescindir de lo que avuy es objecte d'estudi pera totes les intel·ligències que s'preocupen de les qüestions socials y pera tots los polítichs que no assenyalen horitzonts estrets á la missió dels governs: d'una part no s'pot desconexer que la democràcia, com á fet, es una realitat històrica, y lo que procedeix, no es negarla com un fenomen social contemporani, sinó educarla pera que sia una força social de civilització, y d'altra es força reconexer que la economia política moderna reclama que s'organisen baix noves bases les reclamacions del capital ab lo treball dintre d'un múltiple criteri de caritat y de justícia, de llibertat y de be comú.

Sempre es molt seu y b. s. m.

MANEL DURÁN Y BAS.

Barcelona 14 d'Agost de 1898.

LO SACH DE TERRA

(Rondalla oriental.)

En lo temps de la picor y en terres orientals, regnava un Rey, que s'distingia per la rectitut de consciència, pel seu bon gust en matèries de arts y per que li agradava viure ab totes les comoditats possibles.

Esdevingué que anant á passar les temporades de calor en una de les propietats que á la vora de la ciutat tenia, se fixá en lo bonich punt de vista que aquella tindria tirant á terra un edifici que vora de la propietat reyal hi havia y que talment era un destorb pera satisfer los desitjos del Rey.

Pero aquest, com era de consciència, volgué que a bans se complís ab la llei. Per açó un dels Ministres va anar á trobar al amo de la finca, que aleshores n'era una viuda, pera obtindre son consentiment, condició imprescindible segons les lleis d'aquell reyalme. Mes la viuda negá lo permís, y per lo tant, no acceptá la corresponent indemnizació com també era de llei.

—Com voleu que tingui valor, respongué la pobre dona al enviat del Rey, pera vendrem

aquesta finca, si es un recort del home meu, la única dèxa que d'ell posseheixo y que per res del món me'n desfaria. L'home va heretar aquesta propietat dels seus pares, y ja fa algunes centúries que la família la posseheix. Cap d'ells, malgrat á ses necessitats, ha volgut vendresela. Ja veyeu, donchs, que si jo me la venia tots los passats del meu home no reposarian ja més tranquils dintre ses tombes.

—Pero es precis que nos la venguéu; lo nostre Rey ho vol.

—Digau al nostre Rey y senyor, digué la viuda abaxant lo cap en senyal de reverència, que no hi ha cap llei que m'hi obligui.

—Bona dona, afegí 'l Ministre, oblidau que 'l nostre Rey tot ho pot? Sa voluntat es llei, y una pobre viuda es molt poca cosa pera oposar-se á sa voluntat sobirana. Are tingueuho entés. Lo que no haveu fet de bon grat haureu de ferho per força, y á més á mes que haventho de fer á la força no vos donarem ni una malla.

—Y bé, tartamudejá la viuda, sanglotant y ab les llàgrimes que li amaraven lo rostre, però redressantse tot lo que podia, y bé; digau al senyor Rey que jo la finca no me la vench; no hi ha cap llei que m'obligui á ferho; si la vol, que me la prengui.—

Y així lo Rey ho va fer. Després enviá 'l arquitecte y una bona colla de mestres de cases pera començar l'enderrocament de la casa de la pobre viuda. Quan aquesta vegé al Rey y á tota aquella pila de gent que anavan á començar la tasca, agafá 'l ase, li posá la sarria, hi colocá quatre trastos, doná la má al seu baylet que feya 'l rampell, y plorant abandoná aquell lloch.

No havien pas caminat molt quan en una giragonsa del camí, se toparen ab lo Governador d'aquella provincia. Era un home que tenia fama de ser un sabi, d'una honradés á tota proba, aymant del seu Rey, com del poble que governava. De llunyanes terres comparexia gent pera consultarlo. Sos concells eran molt desitjats y seguits per tothom. Lo mateix Rey li tenia un carinyo boig y feya molt cas de lo que aquell home li deya.

Lo Governador al veure aquella pobre dona plorant y mitj desesperantse, no pogué menys de condolirsen, y atantsantshi, li digué:

—Y donchs, bona dona, ¿qué teniu?

La viuda li explicá de pe-a-pa tot lo que li passava.

Lo Governador se remená 'l casquet que portava al cap, s'arreglá y desarreglá la blanca bar-

ba, que bé podem dir adornava aquell rostre pàlit però noble y expressiu, y desarrugant l'ample y magestuós front, acabá per dir á la viuda desconsolada: Veniu ab mí bona dona. Veyam si hi posarem algún pedaç.

Y Governador, dona, baylet y ase s' encaminaren dret á la finca de la viuda. Caminavan però sense dirse una paraula. La viuda guiava la comitiva y de tant en tant tocava al animal, que afanyós s' entretenia menjantse les herbes de la margenada. Lo baylet cama así, cama allá, no tenia prou ulls pera contemplar, com contemplava mitj sorprés y boca badat les vestidures d'aquell sabi home, qui mastegantse lo bigoti, lo cap coto, y tot distret, parexia com que rumiés la mostra.

Arribats que foren á la finca, lo Rey y la seva comitiva quedaren tots sorpresos.

Lo Réy s' adelantá pera abraçar á son Governador; mes aquest com si no se 'n adongués, saludá respectuosament, s' agenollá, y digué:-

—Si vostra Magestat no hi te inconvenient ompliria un sach de terra d'aquesta propietat.

—Cap, contestá 'l Rey, no sabentse acabá aquella súplica tan fora de lo comú.

Lo Governador tragué un sach molt gros que hi havia en una de les sarries, lo feu badar al baylet, y agafant una pala que per allí hi havia, començá á omplir de terra lo sach.

Lo Rey estava confós; la comitiva reyal se 'n reya, y fins los paletes, manobres y demés jornalers que se 'n havían adonat, ho comentavan. Ningú se sabia explicar la sortida d'aquell home que tots tenían per tant sabi: Va, digueren, es que n' hi ha vingut un arrel.

Lo Governador no feya cas de res. Paletada ve, paletada va, cop de terra al sach. Una vegada hagué lograt omplirlo, va fer atansar al burro, y ab molt bons modos va demanar al Rey que li ajudés á posar lo sach á dalt del ase. Va haverhi hasta murmuració entre 'ls presents per tant atrevida demanda. Però 'l Rey com si fos la cosa mes natural, y al mateix temps pera donarli una prova de lo molt que l' estimava, s' ajupí y agatá 'l sach ple de terra. Rey y Governador peleyaren un ratet pera axecar aquell sach, però no pogueren.

—Pesa molt, digué 'l Rey, espolsantse la terra que li havia quedat á la ma, y esbufegant pel esfors fet de que no hi estava acostumat.

—Pesa molt, contestá 'l Governador, pesa molt diu vostra Magestat. Donchs haveu de saber, continuá, ja dret, ab aquella mirada d' il·lumi-

nat que á tothom dominava, haveu de saber que més pesa una injusticia feta pel Rey á un de sos súbdits. A n'aquesta pobre viuda n' hi haveu fet una. No hi ha cap lley en nostres reyalmes que vos autorise á fer lo que haveu fet. Arreglantho així, com voleu que vostres súbdits siguin obedients á les lleys, si lo seu Rey es lo primer en trepitjarles? Ademés, senyor, vos ja sabeu que les injusticies que fem á la terra, les portarem sobre la consciencia durant l'altra vida que 'ns espera. Are reflexioneu lo que en l'altra vida ha de ser vostra consciencia. Si aquest sach ple de la terra d'aquesta finca, ja vos mateix trobeu que pesa tant, figureuvos lo que de vos será al comparexe devant del bon Deu ab lo pes de tota la terra de la propietat d'aquesta pobra viuda.

Lo Rey vacilá un moment, però dexantse portar pel impuls generós de son cor y per la rectitut de sa consciencia, s' abraçá ab lo Governador, y no pogué menys d' elogiar los concells d'aquest.

Lo Rey maná reconstruhir la part de casa destruhida y retorná á la pobra viuda la finca que li pertenyia y que per un capritxo reyal li havia sigut arrebatada.

J. VIDAL Y JUMBERT.

CAP Á LA DESCENTRALISACIÓ

Al renovar, en les darreres eleccions departamentals, lo mandat de la majoria dels concellers sortints, lo sufragi universal ha donat ab tota claretat la indicació de que en los representants dels departaments la qualitat que més te en compte es lo seny práctic y la experiencia en les coses administratives. Sens dupte que també exigeix certes garanties polítiques, y, en la immensa majoria dels col·legis han sortit elegits hòmens de fermes conviccions republicanes; més demana especialment als elegits prescindir de la política en ses deliberacions pera consagrar-se esclussivament al estudi de les qüestions y dels negocis d' interès local.

No hi ha aquí una tendencia molt determinada vers lo aprofitament més directe de les energies departamentals? Sembla comprendre que, si la activitat dels concells generals es important, en les condicions actuals, pera realisar la veritable descentralisació ab totes ses conseqüencies, ella pot, no obstant, preparar aquesta reforma demostrant la vanitat de certs prejudicis y de certes aprensions.

Molts caps serens temen, en efecte, que si s' extenen les fronteres dels departaments á fi de crear unitats regionals y, per consegüent, noves assemblees, disposant de recursos més considerables y gosant d' una autonomia relativa, aquestes assemblees no tinguin la tentació de transformar-se ben aviat en organismes polítichs y constituhir-se en petits parlaments. Lo sol medi de salvar aquest perill, es fer desde are, de la manera més clara y precisa la separació entre la esfera política y la administrativa. Al govern la

missió de governar; al Senat y á la Cambra la missió de legislar y d'inspeccionar los actes del govern; á les assemblees departamentals y als funcionaris dels departaments la missió de regir, lo millor possible, interessos del departament. Perqué, podem assegurar que fins al present aquestos diferents dominis han estat barrejats. D'una part los concellers generals y 'ls concellers de subscripció han acostumat fer política militant, siq en les sessions, al menys desempenyant lo paper de gran elector. D'altra part, los senadors y diputats gasten la major part del temps buscant en los ministeris y en les administracions la solució de negocis que tindrien que resoldres en la regió mateixa á la qui interessien. La descentralisació, tal som nosaltres l'hem definida moltes vegades, portaria una divisió en lo treball de que tothom s'aprofitaria. Los expedients no circularien per espay de mesos y d'anys per les oficines y 'ls representants del pays acabarien d'esser los comissionats universals de son departament y 's podrien consagrar enterament á la seva missió legislativa.

Aquest es l'ideal vers lo qui s'ha de caminar poch á poch. S'hi arribarà insistent cada dia més, en la importancia dels serveys que poden fer los homes d'intel·ligencia y de bona voluntat quan ells estigan disposats á limitar llurs horitzonts y á determinar lo camp ahon deu emplearse llur iniciativa. ¡Quan podrém demostrar que pera esser útils á sos conciutadans no es necessari que fassin *grans coses*! Assegurar una justa distribució dels impostos, millorar les vies de comunicació, estudiar les qüestions referents á les escoles, á les obres departamentals y municipals d'assistencia y de reculliment, perquè açó no es ni menys elevat ni menys gloriós que discutir al Parlament.

En una paraula, es precis establir que la resolució de les coses departamentals y regionals té que satisfer no solament les activitats, sino també les ambicions. A fora de la capital, ahon avuy tot convergeix, desenrotllém centres de vida provincial ahon puguin manifestarse les competencies y les aficions. Així la descentralisació racional y metódica será una realitat; les darreres eleccions revelen un moviment del pays en aquest sentit: á les assemblees departamentals correspon acentuarlo.

(De «Le Temps».)

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya:—Hem rebut los primers números del periódich literari y humorístich que ab lo títol de *Lo Ventall*, ha començat á publicar-se á Reus.

Sía benvingut, si com creyém, sa vida no ha de ser perjudicial á les bones costums de nostra terra.

—Lo dijous passat, en ocasió en que va entrar en una fonda de Granollers lo nostre company Sr. Maspons y Camarasa, al objecte de reunir-se ab altres catalanistes de aquella comarca, redactors de *La Veu del Vallés*, va ser insultat per alguns castellans, empleats com es natural, á conseqüencia d'un article que publicá en l'esmentat setmanari discorrent sobre 'l caràcter del poble castellá y del catalá. Los insults dirigits al Sr. Maspons se 'ls prengueren com á propis altres companys de causa y s'armá un esvalot extraordinari. Com que era dia de mercat, la fonda estava bastant plena y tota la gent que passava per los carrers

vehins se deturá devant de les portes del establiment. A no acudirhi respectables persones que posaren orde, potser hauria acabat l'assumpto molt malament, donat l'estat de coses actual y les circumstancies especials que concorren en un dels castellans, promovedors del conflicte.

De tots modos, lo succehit á Granollers es un bon símptoma. Constitueix ben bé una nota del moviment regenerador que sura per tots los indrets de la Patria.

—Retallam de *La Renaixensa*: «Los socis que forman la secció espeleològica del *Centre Excursionista de Catalunya* cridan poderosament la atenció dels habitants de la vall de Begas y montanyes vehines per las exploracions que fan en los nombrosos avenchs ó grandiosos pous naturals que hi ha en aquelles montanyes. Lo cap de colla, l'ardit Norbert Font y Sagué, 'n porta ja explorats un bon número. Cal citar entre 'ls més importants lo del *Bruch*, de 120 metres de fondaria total, y 'l grandios, típic y pintoresch de *La Ferla* que te una boca de 6 metres de diàmetre y una fondaria á plom de 116 metres y després, ab galeries inclinades y nous avenchs interiors potser arriba á 170 ó més metres. La persona que 'ns dona aquestes noticies diu que 'ls excursionistas no pogueren acabar de fer la exploració per deficiencia del material espeleològich, açó es, la escala y la corda, ja que sols podrà arribar als 150 metres.

«En ses exploracions los socis del *Centre Excursionista* han trobat coves habitades en èpoques prehistòriques molt primitives, ab restos animals, ganivets de sílex, ceràmica, etc.

«Los treballs espeleològichs que está fent En Font y Sagué son potser dels més interessants que fins ara s'han fet, porque pochs homes d'estudi havían baxat á aytals fondaries.»

—Los editors á Palma de Mallorca Amengual y Muntaner ens han fet mercé d'un exemplar de les *Poesies* d'En Pere Orlandís y Despuig, que dits editors acaben d'estampar y publicar en un volum de debó hermós que fa honor á la estamperia mallorquina. Ademés de les poesies del malaguanyat Orlandís y Despuig, jove massa d'hora pres á aquest mon que tant podia esperar de sa intel·ligencia y de ses grans virtuts y á les lletres catalanes á les que començá dejorn á enriqueix, conté 'l volum un prólech del nostre estimat amic En Miquel dels Sants Oliver, ben digne de la ploma del qui es literat de gust depuradíssim é intel·ligent devot del dexondiment nacionalista de nostra raça.

—Lo Sr. Guimerá, ha escrit dues obres dramátiques pera ser estrenades en aquesta ciutat durant la vinent temporada d'hivern. Se titulan «Lo mon blau» y «L'ánima de la terra.»

—Diumenge passat fou benehida en la iglesia de sant Just y Pastor d'aquesta ciutat la senyera del Orfeó «Canigó.»

Lo mateix dia doná un concert en lo *Centre Moral Instructiu* de Martorell, interpretant entre altres obres, «La filla del marxant» armonisada per lo mestre Candí y «Los Pescadors» de Clavé, obtenint molts aplausos.

—S'ha publicat lo cartell del primer concurs d'obres de música, organitzat per la *Associació Musical de Barcelona*.

Dels dos únichs premis que conté, lo segon consistent en un objecte d'art es ofert per En Eusebi Güell á la millor colecció de melodies pera cant y piano inspirades en motius populars de Catalunya.

Tots los treballs deuen enviarse al president de la es-

mentada associació, Canuda, 31, principal, abans del dia primer de Desembre vinent.

La festa d'adjudicació de premis se celebrarà lo mes de Janer de 1899.

Lo Jurat està compost dels senyors Martinez, Gras, Nicolau, Millet, Garcia Robles y Pellicer.

—Lo text del darrer número de *Le Journal* de Perpinyà, està constituït per lo anàlisis crítich de «Le Poème catalan Canigó» de Mossen Jacinto Verdager, treball que valgué á son autor Mr. Jules Delpont, una medalla de plata en lo concurs de 1897 de la Societat Agrícola, Científica y Literaria dels Pirineus Orientals.

—Ha mort en aquesta ciutat En Joseph M.ª Codolosa, que s'havia dedicat al conreu de la poesia catalana humorística, (A. C. S.)

—Lo veredict del Jurat del Certámen Literari de Sans, es com segueix:

Flor Natural.—18. «La Fosca.»—¡Qué trista y arraulida va la dissort!

Accéssit primer.—45. «De nit en la badia.»—¡Mar endins!

Accéssit segon.—101. «Ešplay.»

Premi de la Societat organitzadora.—8. «Los dos avis.»

Accéssit primer.—11. «La pau.»—¡Vida!

Accéssit segon.—73. «Romanç històrich.»—Mala estrugancia ha portat, etc.

Premi de la Familiar Obrera.—46. «La Tradició catalana.»—Sempre.

Premi dels Srs. Nebots de J. Batlló.—52. «Pa moreno.»

Premi d'En Salvador Piera.—7. «L'hermita del Roser.» Vida y dolçura.

Premi d'En Jaume Boix.—53. «Montanyeses.»—Flayre de bosch.

Premi d'En Joseph Campeny.—43. «Cobles noves forrades de vell.»—A una mestressa.

Premi d'En Salvador Llongarriu.—33. «Tems ditzós.»—Del carrer de casa.

Premi d'En Antoni Pujol.—10. «Febre del cor.» Venjança.

Premi d'En Ramón Florensa.—14. «Plany d'una mare.»—Carn de canó.

Premi de la Societat Catalana del gas.—23. «Lo senyor Jaume.»

Premi d'En Valenti Monrás.—83. «La bullida.»—¿Qué 's veritat aquesta mentida?

Accéssit.—61. «Un calçat de cinch pecetes.»—Lo barato es car.

Premi d'En Joseph Roig y Bergadá.—40. «Ball-pla.»—Poesia popular (costums que 's pèrden.)

Premi d'En Joseph M.ª Cornet y Mas.—6. «La guerra.»—Dans la poudre et le sanch tout s'abime á le fois.

La festa 's celebrarà 'l dimecrés 24 del corrent en la gran sala de la *Lliga de Contribuyents*, á les 4 de la tarde.

ESTRANGER

Austria-Hungria.—L'emperador Francisco Joseph no guardará pas bona memoria de l'any de son jubileu. La crítica situació de sos Estats y 'l conflicte que amenaça rompre la unió entre l'Austria y la Hungria son causes més que suficients pera amargarli la legítima satisfacció que deurien causarli les manifestacions d'adhesió y simpatia que ha rebut y que anirà rebent.

Ni en les conferencies entre 'l comte Thun y 'l baró

Bauffy, ni en les que ab aquestos han celebrat lo comte Goluchowski y En Kallay, s'ha arribat á cap solució en lo referent al pacte unitiu quina pròrroga s'acosta á son terme. Los primers ministres d'Austria y d'Hungria y 'ls ministres comuns de Negocis Estrangers y d'Hisenda, han sigut cridats per Francisco Joseph pera que vagin á Ischl á conferenciar ab ell y á comunicarli ses impresions. Sembla que 'l criteri del emperador es de procurar una nova pròrroga que aplassi 'l conflicte encare que no 'l resolgui evitant tota solució extrema que puga ocasionar perturbacions interiors que vinguin á destorbar les festes del jubileu.

Inglaterra.—En una reunió celebrada per lo concell municipal de Dublin, l'alcalde llegí una comunicació del duch de Westminster convidant á les autoritats locals y á les corporacions de la ciutat pera que obrin suscripcions á fi de axecar un monument á Gladstone que deuria col·locarse en una de les places de Dublin. Aquesta proposició ha donat lloch á que 'l conceller Sherbook tot y associantse de tot cor á les manifestacions fetes en honor del ilustre defensor de l'*home rule*, ha proposat á sos companys del concell de votar una declaració manifestan «que á Dublin no pot axecarse cap monument en honor d'un anglés, mentres lo poble irlandés no hagi obtingut lo dret d'axecar una estàtua á la memoria d'En Carles Parnell en testimoni d'agrahiment per los inoblidables serveys fets á Irlanda en sa lluyta per la causa nacional.» Aquesta patriòtica proposició ha sigut aprovada per unanimitat.

Més, no obstant aquesta proposició, l'eminent Gladstone tindrà, á no tardar, una estàtua á Dublin. Lo conceller Thomson, un dels votants de la proposició Sherlook, va fer una enginyosa distinció entre la iniciativa del concell municipal y la iniciativa del poble irlandés. «Lo concell, va dir, deu protestar per principi; lo poble irlandés deu acceptar la proposició del duch de Westminster per regonexement. Per lo tan, les suscripcions s'obrirán sense que hi prengui cap intervenció l'element oficial irlandés y, una vegada reunida la cantitat necessaria, lo concell municipal axecará la estàtua pera donar compliment á la voluntat popular.

D'aquesta manera la ciutat de Dublin, protestant de la opresió inglesa, honrarà la memoria del gran anglés que tant va treballar per la causa d'Irlanda.

França.—En les festes de Tolosa, á les qui ha assistit lo ministre d'instrucció pública M. Bourgeois, ha ocorregut un incident que demostra que 'l *felibrige* s'encamina, cada dia més, vers lo camp nacionalista.

En la inauguració del monument en honor del poeta llanguedocià Goudouli, lo *felibre* Marieton prengué la paraula fent un elogi eloqüent y entusiasta de la *petita patria*, de la terra nadiua la qui, com digué Marieton, es la única patria veritable, aquella que es precis estimar ab tot lo cor. M. Bourgeois, sorprés devant d'aquestes atrevides afirmacions, que li posaven de manifest com lo *felibrige* no es una agrupació de somiadors y poetes sino que està escampant les doctrines nacionalistes, protestá de les paraules d'En Marieton. Mes, n'estém segurs, entre 'ls llanguedocians dexarán més rastre les paraules d'En Marieton que les del ministre, puix si avuy els hi semblen atrevides, no 'ns oblidém de que també ho semblaven fá alguns anys, les peticions demanant la descentralisació, aquesta descentralisació que 'ls matexos de París s'han convençut de que era justa y convenient.—F. CAMBÓ.

Notes curioses.

Tirar gats à mar.—Per quan hi ha algú que's veu que no pot traures la mandra de sobre y fent lo treballador se queixa de que no sap en qué passar lo temps y de que no te res que fer, hi ha un ditxo ben barceloní y ben expressiu del caràcter del nostre poble refractari á la ganduleria y del esperit utilitari quel' anima. «¡Açó ray! Ves à tirar gats à mar.» Es una locució ben barcelonina, quin origen es curiós.

Hi havia á Barcelona tres pintors de la ciutat en 1440, quina obligació era pintar y reparar los entremesos de la processó del Corpus, pintar banderes, senyals, bancals y altres minucies; s'anomenaven Jaume Vergós, Pere Deuna y Tomás Alemany. Lo primer ja feya sis anys que treballava per comissió dels concellers quan morí en Pons Colomer á últims del 1439 ó principis del següent, y sembla que devia esser lo més intel·ligent dels tres per quant malgrat á que's sabia que entre tots devien repartirse la feyna del càrrech, ab tot En Vergós disposant que fassa los treballs més primorosos; en quant al segon se veu que li tenen l'atenció de que sia pintor de la Ciutat per esser gendre d'En Colomer y ja que vivia ab son sogre en la casa dels entremesos s'acorda que continue vivinhi fent companyia á la viuda, ab la obligació de tenir una cambra disposada per En Vergós, per sempre y quan á aquest li convinga utilitzar-la de dia y nit per rahó dels treballs que tingués de fer. Y en Tomás Alemany sembla que ab tot y haver sigut utilitat ja en vida del repetit Colomer y haver fet á son temps l'entremés que li encomanaren los frares de la Mercé, com resulta esser l'últim de la colla y per lo tant lo menys afavorit, se procura que tingués una compensació, tan mes per quant tindria també menys treball que 'ls altres dos. Y la tal compensació fou la següent:

Lo dissapte 20 d'Agost del 1407 comença En Francesch Basant á recorre la ciutat ab un ase per escombrar los carrers y places, recullint al meteix temps tots los cans ó gats morts y altres lletgeses que trobás pel camí anantho després á tirar al mar. A Bassant, lo rellevá en Joan Salvador als 4 d'Agost del 1421, á qui substituïx En Jordi Company qui, desmentat per los concellers á 8 de Desembre del 1437, passa á desempenyar l'empleo l'hortolá P. Pujades qui havent fet renúncia es substituït per En Tomás Alemany, pintor de la Ciutat. Durant lo temps que exerceix aquest artista un càrrech tan distingit, s'inicia un avenç en lo ram de la *limpieza pública* y es la de que en compte d'esser un ase lo qui tragina les besties mortes, se fa per medi d'un carretó. Així á 9 de Setembre del 1446 confirman los concellers á Alemany la concessió feta temps enderrera de que podia manar ó fer manar un carretó pera recullir besties grosses mortes per la ciutat y anarles á tirar al mar. Pero lo càrrech podia no esser gayre lluhit, mes no devia dexar d'esser lucratiu, tota vegada que havent ja previngut lo Concell municipal, que ningú pogués fer córrer carretó per carrers y places per aquest objecte, ab tot no li mancaren al Alemany comperidors si ateném á lo que's llegeix en lo Dietari de la Ciutat corresponent al any 1448 en fetxa de 27 de Setembre, que com algunes persones s'havien atrevit á treure besties grosses mortes en carretó, per lo que sols tenia permís En Tomás Alemany, los concellers disposan que ningú mes que ell puga fer aytal cosa ab carretó ó altre artifici adequat, sino á coll ó arrossegant.

De lo que'n deduhim de que ve de lluny lo que 'ls artistes hagen pogut prescindir d'esmersar sa activitat en tasques no adequades al objecte del Art. Al meteix temps també trayém en clar que l'esperit del poble catalá es enemic de la inactivitat, puix ab lo ditxo vulgar de *Ves à tirar gats à mar*, ha sintetisat son amor al treball desde lo moment que proposa l'empleo encar que honrat, gens atractivol, avans que estarse sense fer res.

RAMÓN N. COMAS.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Día 11.

La Gaceta de Madrid, publica lo nomenament de Degá de la Seu de Vich, á favor del M. I. Dr. Joseph Marcer y Grau.

Día 14.

Ab la solemnitat acostumada en semblants cassos, es administrat lo Santíssim Sagrament de la Eucaristia, al Excelentíssim é Ilm. Sr. Bisbe d'aquesta diócesis, que's troba malalt de gravetat en la vila d'Arenys de Mar.

Després de rebre devotament S. E. I. la Sagrada Eucaristia y fer algunes oracions en llatí y en llengua catalana's despedí de tots los que'l rodejavan ab les següents paraules en nostra parla:

«Desde que la malaltia'm dexá sense forces per treballar com tenia de costum, m'he familiarisat ab la idea de la mort, estimantla convenient, per mi, porque'm deslliuraria de la càrrega de la vida, y per lo meu Bisbat, porque li facilitaria l'adveniment d'un nou Prelat, ple de vigor, d'entusiasme y dels anhels que exigeix la importancia del Bisbat de Barcelona. Estich enterament en braços de la voluntat de Deu, pero ja que un dia ó altre hem de morir, preferexo no veure la crisi á que donarán lloch les desgracies de la Patria. Espero que Deu Nostre Senyor s'apiadará d'ella, li donará encare dies de glória y li conservará la Santa Religió Catòlica. Renovo la meua incondicional adhesió y obediencia á nostre Beatíssim Pare lo Papa Lleó XIII, Cap Visible de la Iglesia de Cristo, y envió un abraç afectuós á tots los Bisbes, Germans meus, al meu Capítol, Clero y Ordres religiosos, y una benedició especialíssima á tots los meus estimadíssims diocesans, nascuda del fons del meu cor. Agraheixo profundament á tots les seves oracions: demano perdó de totes les ofenses, y per ma part perdono á tots los que m'hajan agraviat. Suplico que ningú s'oposi á que mos funerals se celebrin ab la modestia que tinch ordenada, de la mateixa manera que si'm trobés morint de beneficiat d'aquesta parroquia d'Arenys de Mar que es tota la honra y satisfacció á que vaig aspirar quan empenquí la carrera de sacerdot.»

Día 15.

S'inaugura á Badalona la exposició local organizada per la societat Liceu de la mateixa població.

Día 16.

Pren possessió lo nou delegat d'Hisenda de Barcelona, En Mariano J. Altolaguirre.

Día 18.

Lo Excm. é Ilm. Sr. Arquebisbe de Tarragona visita al virtuós Prelat d'aquesta diócesis, que encare que una mica millorat segueix malalt de cuydado en la vila d'Arenys de Mar.

Día 19.

Lo Excm. é Ilm. Sr. Bisbe d'aquesta diócesis segueix millorant en sa malaltia.

Catalana.—Imp. de J. Puigventós.—Dormitori St. Francesch, 5.